

Gminny Program Wspierania Rodziny Gminy Niebylec na lata 2019 - 2021

*„Nigdy nie jesteśmy tak biedni, aby nie stać nas było na udzielenie pomocy bliźniemu.”
– Mikołaj Gogol*

Spis treści

Wstęp	2
Podstawy prawne do realizacji Programu	4
1. Zasady działania Programu	4
2. Diagnoza społeczna rodzin w gminie Niebylec	5
1. Rodzinna piecza zastępcza i jej typy	12
2. Instytucjonalna piecza zastępcza i jej typy	12
3. Analiza SWOT	14
4. Cel, zadania i realizatorzy zadań	16
5. Źródła finansowania Projektu	19
6. Monitoring i ewaluacja Programu	19
Zakończenie	20
Spis tabel	21
Spis wykresów	21
Bibliografia	21

Wstęp

Rodzina to podstawowa komórka przygotowująca człowieka do funkcjonowania w środowisku społecznym. Realizuje zadania nie tylko wobec swoich członków, ale także wobec całego społeczeństwa. Posiada swoją szczególną i niezastąpioną rolę, jaką jest zaspokajanie podstawowych potrzeb zarówno dzieci jak i osób dorosłych. Stanowi pierwsze i naturalne środowisko wychowawcze, gdzie dokonuje się podstawowy proces wychowania dziecka i wprowadzania go w krąg kontaktów społecznych. Prawidłowo funkcjonująca rodzina zapewnia jej członkom poczucie bezpieczeństwa i własnej wartości, daje możliwość zdrowego rozwoju dzieci i przygotowuje do wypełniania najprzeróżniejszych ról społecznych w przyszłości. Każda z rodzin tworzy swój niepowtarzalny krąg, w którym przekazywane są z pokolenia na pokolenia pewne wzorce zachowań i wzorce kulturowe.¹

W jej ramach występują bezpośrednie, międzyludzkie kontakty społeczne, stosunki międzyosobowe są bliskie, intymne, nasycone emocjami, interakcją. Rodzina należy do kategorii tzw. grup pierwotnych powstających przeważnie spontanicznie, z osobistych, nieformalnych pobudek.²

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny mogą zagrozić czynniki patologiczne. Istnieją różne definicje i określenia opisujące patologię społeczną. A. Podgórecki patologię określa, jako: „destruktywne i autodestruktywne zachowania ludzi, grup lub całych społeczeństw”. Przez patologię społeczną „rozumie ten rodzaj zachowania, który pozostaje w zasadniczej, niedającej się pogodzić sprzeczności ze światopoglądowymi wartościami, które w danym społeczeństwie są akceptowane”.³ Do zjawisk patologicznych w rodzinie zaliczamy m.in.: przestępczość, niewydolność opiekuńczo wychowawczą, alkoholizm, narkomanię, przemoc. Wpływają one negatywnie na dzieci i są przyczyną ich niedostosowania społecznego oraz ich demoralizacji. Powyższe zjawiska często współistnieją z problemami bezrobocia i ubóstwa, które mocno zaburzają prawidłowe funkcjonowanie rodziny. Rodziny zagrożone patologią i niedostosowane społecznie potrzebują pomocy i fachowego wsparcia. Taką pomoc może zapewnić jedynie współpracująca ze sobą wykwalifikowana kadra różnych instytucji społecznych działających

¹ S. Kawula, J. Brągiel, A. Janke, *Pedagogika rodziny, Obszary i panorama jej problematyki*, Toruń, 2009.

² Z. Tyszką, *Socjologia rodziny*, PWN, Warszawa, 1967

³ A. Podgórecki, *Zagadnienia patologii społecznej*, Warszawa 1976, s. 24

na rzecz rodziny, tj. pracowników ośrodków pomocy społecznej, asystentów rodziny, pedagogów, policji, kuratorów, lekarzy. Wsparcie rodziny dysfunkcyjnej ma na celu poprawę jej funkcji w zakresie opieki i wychowania dzieci poprzez podjęcie pracy z rodziną w jej najbliższym otoczeniu, bez odrywania dziecka od rodziny biologicznej. Pomoc powinna być realizowana przy zaangażowaniu osobistym wszystkich członków rodziny i z uwzględnieniem zasady towarzyszenia a nie wyręczania.

Opierając się na założeniach ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej, w 2013 roku w Gminie Niebylec powołano instytucję asystenta rodziny. Asystent rodziny realizuje pracę socjalno-wychowawczą z elementami terapii w środowisku zamieszkania rodziny i w miejscu przez nią wskazanym. Do jego głównych zadań należy: diagnoza i monitoring środowiska rodziny, wspieranie psychologiczno–emocjonalne członków rodziny, bezpośrednia praca z dziećmi i dorosłymi, pedagogizacja rodziców, wszystkie działania pośrednie i bezpośrednie realizowane na rzecz rodziny. Współpraca z rodzinami jest podejmowana na wniosek sądu lub pracownika socjalnego. Wówczas wymagana jest pisemna zgoda rodziny na podjęcie owej współpracy. Efektywność pracy asystenta w dużej mierze zależy od osobistego i czynnego zaangażowania samej rodziny. Osoba asystenta rodziny jest częścią zespołu, w którego skład wchodzi członkowie przeróżnych służb społecznych, tj. szkół, policji, ośrodków zdrowia, placówek wychowawczych, prawników itp. Owe służby mają na celu udzielanie rodzinom wsparcia w różnych zakresach. Pozostawienie rodzin dysfunkcyjnych bez pomocy może skutkować wzrostem degradacji społecznej, rozpadu więzi emocjonalnych, a w dalszej konsekwencji zahamować prawidłowy rozwój dzieci i ich socjalizację.

Aby wspierać całościowo rodziny, niezbędne jest stworzenie gminnego programu wspierania rodzin, którego realizacją zajmuje się gmina w ramach zadań własnych.

Podstawy prawne do realizacji Programu

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018r. poz. 998 t.j.).
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2018 r. poz. 1508 t.j.).
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015r. poz. 1390 t.j.).
4. Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2018 r. poz. 2137 t.j.).
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2018 r. poz. 1030 t.j.).
6. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2018 r. poz. 994 t.j.).

1. Zasady działania Programu

Aby skutecznie udzielać pomocy rodzinom, a także podnosić społeczną świadomość dotyczącą dezintegracji rodzin, Program musi opierać się na zasadach:

- wzajemnej współpracy i współdziałania odpowiednich służb publicznych, organizacji pozarządowych i kościołów, związków wyznaniowych i wszystkich innych organizacji działających na rzecz rodzin,
- wzajemnej współpracy osób fizycznych i całych grup społecznych zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z pomaganiem rodzinie,
- jawności działań wszystkich organów współpracujących.

2. Diagnoza społeczna rodzin w gminie Niebylec

Gmina Niebylec położona jest w południowo-wschodniej części powiatu strzyżowskiego, zajmuje powierzchnię 10 442 ha i ma bardzo dogodne połączenia komunikacyjne z głównymi miastami regionu- stolicą województwa Rzeszowem oraz miastami powiatowymi: Strzyżowem, Krosnem, Jasłem, Brzozowem. Ludność Gminy w 2017 roku wynosiła ogółem 10 604, w tym 5432 osób stanowiły kobiety, a 5172 mężczyźni.

Polityka samorządu gminy powinna być skierowana na zapewnienie rodzinie poczucia bezpieczeństwa (stała praca, rozwój placówek oświatowych i służby zdrowia, zabezpieczenie społeczne), a tym samym stworzenie warunków do jej rozwoju. Powinna także dążyć do zabezpieczenia warunków socjalno bytowych rodzin, ponieważ dużym problemem, z jakim borykają się mieszkańcy Gminy Niebylec jest bezrobocie. Ludność gminy zarejestrowana w Urzędzie Pracy stanowiła w 2017 roku łączną liczbę 697 osób, z czego 383 osób stanowiły kobiety a 314 mężczyźni. W tym jedynie 132 osoby uprawnione były do pobierania zasiłku. Na terenie obejmującym cały powiat strzyżowski bezrobotni zarejestrowani w 2017 roku stanowili łącznie 4021 osób, z czego 2154 stanowiły kobiety a 1867 mężczyźni.⁴

Tabela 1. Osoby bezrobotne w powiecie strzyżowskim oraz Gminie Niebylec w latach 2015- 2017.

Bezrobocie	w powiecie strzyżowskim			w Gminie Niebylec		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2015	5448	2829	2619	908	487	421
2016	4746	2504	2242	796	410	386
2017	4021	2154	1867	697	383	314

Źródło: PUP Strzyżów.

Dane z tabeli ukazują spadek bezrobocia na przestrzeni lat. W 2015 roku aż 908 mieszkańców Gminy Niebylec było osobami bezrobotnymi, w 2017 roku zaś osób tych było już 697. Tendencja spadkowa występuje w całym powiecie strzyżowskim. Na przestrzeni lat

⁴ Powiatowy Urząd Pracy w Strzyżowie, sprawozdania z działalności za 2016 i 2017 r..

zauważyć można, że większość osób bez pracy to kobiety i tendencja ta właściwa jest zarówno dla gminy jak i dla powiatu.

Długotrwałe pozostawanie bez pracy powoduje ubożenie rodzin i często jest przyczyną powstawania szeregu dysfunkcji (alkoholizm, przemoc, poczucie bezradności, stygmatyzacja). Poniższa tabela prezentuje problemy, z jakimi borykają się rodziny, które zwracają się o pomoc finansową oraz niekiedy wsparcie psychologiczne do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Tabela 2. Powody przyznania pomocy rodzinom w Gminie Niebylec w latach 2014-2017

Trudna sytuacja życiowa	2014	2015	2016	2017
	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin
Ubóstwo	129	124	124	115
Bezdomność	1	0	0	1
Wielodzietność	47	44	40	35
Niepełnosprawność	74	65	65	61
Długotrwała lub ciężka choroba	112	116	99	93
Przemoc w rodzinie	37	30	1	0
Alkoholizm	7	6	12	15
Bezradność opiekuńczo - wychowawcza	34	32	26	19
Bezrobocie	174	182	168	145

Źródło: GOPS Niebylec

Zauważyć można, że znaczącą przesłanką przyznawania świadczeń z pomocy społecznej jest ubóstwo liczące 115 rodziny na koniec 2017 r. i tylko o 9 rodzin mniej niż w roku poprzedzającym. W rodzinach zamieszkujących teren Gminy Niebylec głównymi przyczynami ubóstwa jest przede wszystkim bezrobocie, które występowało w 145 rodzinach, niepełnosprawność występująca w 61 rodzinach, długotrwała lub ciężka choroba w 93 rodzinach, oraz wielodzietność występująca w 35 rodzinach na koniec 2017 roku. W 2017 roku nie przyznano pomocy finansowej z powodu przemocy. Wzrosła za to liczba rodzin przeżywających trudną sytuację życiową poprzez alkoholizm, w 2017 roku rodzin tych było 15, o 9 więcej niż w 2015 roku. W trosce o prawidłowy rozwój

i funkcjonowanie rodzin, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Niebylcu prowadzi pogłębianą pracę socjalną z rodzinami, które takiego typu pomocy wymagają.

Pracownicy GOPS zajmują się również problemem uzależnień występującym w rodzinach z terenu Gminy poprzez kierowanie osób nadużywających alkohol do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Niebylcu. Poniższa tabela przedstawia liczbę zgłoszeń do Komisji, liczbę osób, które dobrowolnie podjęły leczenie odwykowe, liczbę skierowań na leczenie odwykowe osób zgłoszonych na Komisję, oraz liczbę osób objętych wsparciem Punktu Konsultacyjnego w latach 2012 – 2017.

Tabela 3. Rezultaty działań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Niebylcu w latach 2012 - 2017.

Rok	Liczba zgłoszeń do GKRPA	Liczba osób, które podjęły dobrowolne leczenie odwykowe	Osoby skierowane na leczenie odwykowe	Liczba osób objętych wsparciem Punktu Konsultacyjnego
2012	23	4	12	17
2013	21	3	15	18
2014	16	3	9	17
2015	15	3	9	20
2016	14	3	7	20
2017	15	4	7	21

Źródło: GKRPA w Niebylcu

Zauważyć można, że liczba osób korzystających z przymusowego leczenia odwykowego w latach 2012 – 2017 ma tendencje malejącą. Osoby skierowane na leczenie odwykowe często same podejmują działania w kierunku walki z uzależnieniem. W 2013 roku było ich 15, natomiast w 2017 już tylko 7. Na stałym, wysokim poziomie utrzymuje się liczba osób, która korzysta z pomocy Punktu Konsultacyjnego Pomocy Rodzinie w Niebylcu. W 2017 roku 21 uprawnionych zasięgało porady psychologa w związku z uzależnieniem od alkoholu. W sytuacji, gdy osoba zostaje skierowana na terapię alkoholową w trybie niestacjonarnym, ma ona możliwość odbycia jej w Wojewódzkim Ośrodku Terapii Uzależnień w Rzeszowie przy ul. Lucjana Siemieńskiego 17 lub w Centrum Profilaktyki

i Terapii Uzależnień SPZOZ przy ul. Jana Kochanowskiego 17 w Rzeszowie, a także w Poradni Odwykowej w Strzyżowie przy ul. Parkowej 4.

Raz w miesiącu w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Niebylcu zbiera się Zespół Interdyscyplinarny. Do jego zadań należy koordynowanie i integrowanie działań podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą, aby przeciwdziałać temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Tabela 4. Liczba założonych Niebieskich Kart oraz powołanych grup roboczych w latach 2012 – 2017.

Rok	Liczba niebieskich kart		Liczba powołanych grup roboczych
	Ogółem liczba zgłoszeń	Liczba rodzin	
2014	54	37	58
2015	34	30	29
2016	41	35	31
2017	32	23	23

Źródło: GOPS Niebylec

Powyższa tabela prezentuje liczbę prowadzonych niebieskich kart w latach ubiegłych oraz powołanych grup roboczych. Na podstawie analizy danych można wysunąć wniosek, że liczba osób stosujących przemoc zmalała w stosunku do lat ubiegłych. Na koniec 2017 roku w 23 rodzinach występowała przemoc, natomiast w 2014 roku aż w 37. Można powiedzieć, że prowadzona przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na szeroką skalę kampania społeczna dotycząca przemocy przynosi pozytywny skutek. Rośnie świadomość społeczna dotycząca stosowania kar cielesnych. Bicie powoduje szereg negatywnych

skutków, od fizycznego uszkodzenia ciała po zmiany w psychice oraz zaburzenia w relacjach społecznych.

Rodzina, która przeżywa szereg trudności życiowych często jest nazywana rodziną wieloproblemową lub dysfunkcyjną. Do ich głównych cech należy:

- brak w nich intymności,
- "zakorzenie we wstydzie" (dzieci często wstydzą się swojej rodziny),
- utrwalenie, zamrożenie, usztywnienie ról społecznych,
- członkowie nie mogą zaspokoić swoich indywidualnych potrzeb,
- system komunikacji polega na otwartym konflikcie, rzadko dochodzi tam do prawdziwego kontaktu,
- indywidualne różnice pomiędzy poszczególnymi członkami rodziny są zatarte,
- zasady są sztywne i nie zmieniają się; na ogół są nimi kontrola, perfekcjonizm i oskarżanie,
- jawne tajemnice są częścią kłamstw, które trzymają rodzinę w zamrożonym stanie, tajemnice te zna każdy i udaje, że o niczym nie wie,
- zaprzeczanie konfliktom i frustracji, co daje iluzję radzenia sobie z problemami,
- ich członkowie odrzucają granice własnej osoby dla podtrzymania systemu rodziny. Jest to równoznaczne z odrzuceniem własnej tożsamości,⁵
- często występuje w nich alkoholizm, przemoc, wykorzystywanie seksualne, przewlekła choroba jednego bądź obojga małżonków.

Aby zapobiegać sytuacjom, w których dzieci należy odebrać z ich naturalnego środowiska, a rodzice zostają pozbawieni władzy rodzicielskiej został powołany zawód asystenta rodziny. W 2018 roku na terenie Gminy Niebylec zatrudniony jest jeden asystent, a jego wsparciem objętych jest 9 rodzin, a w nich 19 dzieci w rodzinach biologicznych i 4 w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki i polega na aktywnym wspieraniu rodziny. Zadaniem asystenta jest kompleksowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Asystent reaguje na powstałe w rodzinie problemy związane z jej

⁵ J. Bradshaw, *Zrozumieć rodzinę*, Warszawa 1998

nieprawidłowym funkcjonowaniem. Celem jego pracy jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest podejmowanie działań zmierzających do niedopuszczenia, aby dzieci zostały oderwane od rodziny biologicznej. Osoba zatrudniona na wyżej wymienionym stanowisku współpracuje z rodzinami, w których wachlarz problemów jest szeroki. Poniższa tabela przedstawia aktualną ilość rodzin objętych asystenturą wraz z wyszczególnieniem problemów, jakie w nich występują.

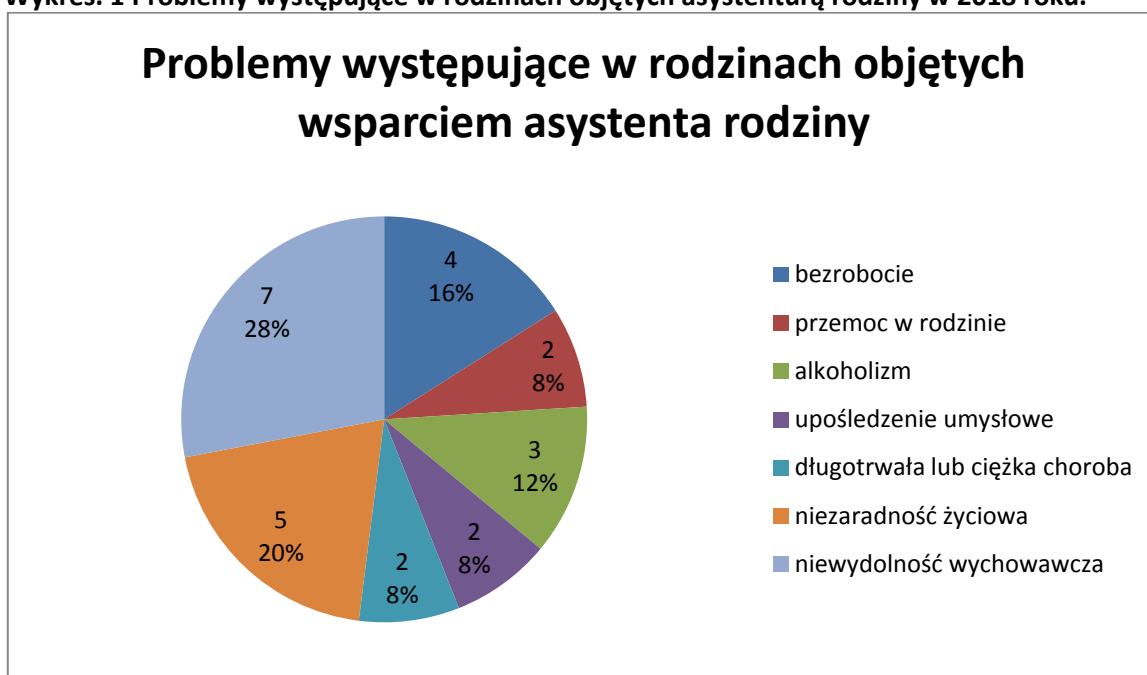
Tabela 5. Rodzaj problemów występujących w rodzinach objętych asystenturą w Gminie Niebylec w latach 2013 – 2018.

Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny wraz z wyszczególnieniem problemów w nich występujących						
Ogólna liczba rodzin, które skorzystały ze wsparcia asystenta rodziny	2013 (grudzień)	2014 (grudzień)	2015 (grudzień)	2016 (grudzień)	2017 (grudzień)	2018 (grudzień)
	4	18	14	14	12	9
Problemy występujące w rodzinach korzystających ze wsparcia asystenta rodziny	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Bezrobocie</i>	3	10	11	10	7	4
<i>Przemoc w rodzinie</i>	3	5	3	3	2	2
<i>Alkoholizm jednego lub obojga małżonków</i>	1	6	6	6	5	3
<i>Upośledzenia umysłowe</i>	2	4	5	5	3	2
<i>Długotrwała lub ciężka choroba</i>	-	-	1	4	4	2
<i>Niezaradność życiowa</i>	3	5	8	5	2	5
<i>Niewydolność wychowawcza</i>	4	3	8	10	7	7

Źródło: GOPS Niebylec

W przeważającej części rodzin podstawowym problemem jest niewydolność wychowawcza, która występuje aż w 7 na 9 rodzin. Drugim najczęściej występującym problemem jest niezaradność życiowa, którą stwierdzono w 5 na 9 rodzin. Niezaradność ta ściśle powiązana jest z trzecim w kolejności problemem, jakim jest bezrobocie. W rodzinach borykających się z trudnościami w znalezieniu pracy pojawiają się problemy materialno - bytowe. Problem choroby alkoholowej pojawił się w 3 rodzinach. W 2 rodzinach zdarzają się sytuację stosowania przemocy przez jednego z jej członków. Zdiagnozowane upośledzenie umysłowe występuje w 2 rodzinach.

Wykres. 1 Problemy występujące w rodzinach objętych asystenturą rodziny w 2018 roku.

Źródło: GOPS Niebylec

Mimo prowadzonej pogłębionej pracy socjalnej istnieją sytuację, w których ze względu na dobro dziecka istnieje potrzeba umieszczenia go w rodzinie zastępczej lub w instytucji realizującej zadania opiekuńczo-wychowawcze. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi, że w przypadku niemożności zapewnienia dziecku właściwej opieki przez rodziców zostaje ono umieszczone w pieczy zastępczej. Piecza zastępcza kierowana jest do dysfunkcyjnych rodzin biologicznych, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej i co, do której zostały wyczerpane wszelkie możliwe środki zaradcze

w postaci pogłębionej pracy socjalnej, kurateli oraz działań asystenta rodziny. Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 ustawy system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Piecza zastępcza, jako forma sprawowania opieki i wychowania dziecka występuje w dwóch formach:

1. Rodzinna piecza zastępcza i jej typy

- rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna),
- rodzinny dom dziecka (stanowi formę zapewnienia opieki dziecku, które zostało jej całkowicie/częściowo pozbawione. Typ ten ma charakter przejściowy (czasowy).

2. Instytucjonalna piecza zastępcza i jej typy

- placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
- interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

W 2013 roku na skutek nowelizacji ustawy do form pieczy zastępczej włączone zostały także niepubliczne rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego.⁶ Z terenu Gminy Niebylec obecnie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywa 4 dzieci (ostatnie usamodzielnienie maj 2018). Natomiast do grudnia 2018 roku aktywnych jest 5 rodzin zastępczych. Pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Niebylcu podejmując pracę socjalną oraz wspierając się pomocą asystenta rodziny, zmierzają do powrotu wszystkich dzieci, zarówno z rodzin

⁶ <http://www.infor.pl/prawo/dziecko-i-prawo/wladza-rodzicielska/695897,Pieczka-zastepcza-jako-forma-pomocy-rodzinie.html>

zastępczych jak i z placówek opiekuńczo wychowawczych do rodzin biologicznych. Jednak z uwagi na dobro dziecka nie zawsze ten powrót jest możliwy.

Tabela 6. Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej z terenu Gminy Niebylec.

Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	Piecza zastępcza				
	2014 (grudzień)	2015 (grudzień)	2016 (grudzień)	2017 (grudzień)	2018 (grudzień)
- liczba aktywnych rodzin zastępczych	7	10	7	5	5
- liczba dzieci przebywająca w placówkach opiekuńczo wychowawczych	5	6	5	5	4

Źródło: GOPS Niebylec

Pomoc rodzinom zastępczym oraz dzieciom, które usamodzielniają się po pobycie w pieczy zastępczej udziela Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Dla rodzin zastępczych organizowane są comiesięczne grupy wsparcia, na których rodzice zastępczy mogą skorzystać z pomocy psychologa. Wychowankowie wszystkich form pieczy zastępczej mogą otrzymać środki na usamodzielnienie, które obejmują pomoc na: kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie. Ponadto osobom usamodzielniającym się pracownicy PCPR pomagają w uzyskaniu zatrudnienia i odpowiednich warunków mieszkaniowych. Zapewnione zostaje także wsparcie prawne i psychologiczne.

3. Analiza SWOT

Analiza SWOT to metoda analizy sytuacji, oceniająca wewnętrzne i zewnętrzne czynniki, mogące mieć wpływ na realizację programu strategicznego. Dzięki tej metodzie możliwe jest uporządkowanie informacji zebranych w diagnozie i zastanowienie się, jak poszczególne zasoby wpływają na rozwój.

W pracy nad SWOT należy zebrać wszystkie czynniki mogące wpłynąć na program wspierania rodzin. Później konieczne jest podzielenie czynników na pozytywne i negatywne, a w ostatnim etapie podzielenie ich na zewnętrzne i wewnętrzne. Teorię pracy nad SWOT przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Teoria podziału czynników w analizie SWOT

Aspekty pozytywne	Czynniki wewnętrzne		Aspekty negatywne
	S – strengths (silne strony, atuty, czynniki, które odpowiednio wykorzystane mogą stać się siłą napędową rozwoju)	W – weaknesses (słabe strony, czynniki wpływające na ograniczenia w rozwoju działalności)	
	O – opportunities (szanse, uwarunkowania, które mogą wpłynąć pozytywnie na rozwój)	T – threats (zagrożenia, tendencje i zjawiska w otoczeniu, które mogą stanowić utrudnienia rozwoju)	
	Czynniki zewnętrzne		

Źródło: opracowanie własne

Tabela 8. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych – Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Niebylcu – Funkcjonowanie kilku placówek służby zdrowia – Dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, policji, pracowników oświaty – Doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników działających na rzecz rodziny – Zatrudnienie asystenta rodziny – Podnoszenie kompetencji pracowników GOPS poprzez udział w szkoleniach i konferencjach – Udzielanie pomocy finansowej oraz w innych formach osobom/ rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej – Współpraca asystenta rodziny z nauczycielami i pedagogami w celu rozwiązywania problemów rodzin – Współpraca z placówkami opiekuńczo wychowawczymi na terenie powiatu strzyżowskiego, w których przebywają wychowankowie z terenu gminy Niebylec – Współpraca z Komisariatem Policji w Niebylcu – Współpraca z kuratorami – Przeważająca liczba mieszkańców gminy w wieku przedprodukcyjnym nad liczebnością osób w wieku poprodukcyjnym. – Realizacja Programu „Posiłek w domu i w szkole”	– Brak mieszkań socjalnych – Bierna postawa rodziców i bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych – Uzależnienie rodzin od świadczeń z pomocy społecznej – Niski poziom aktywność beneficjentów pomocy społecznej zmierzającej do poprawy sytuacji rodzinnej – Rozbicie więzi rodzinnych i społecznych – Utrudniony dostęp do poradnictwa specjalistycznego (psycholog, psychiatra, mediator rodziny) – dojazd do miasta powiatowego – Niewystarczająca oferta form opieki na małymi dziećmi w wieku 0-3 lat – Brak lokalnych organizacji pozarządowych działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie – Brak stałego dyżuru psychologa czy terapeuty na terenie Gminy Niebylec
SZANSE	ZAGROŻENIA
– Upowszechnianie informacji na temat instytucji udzielających pomocy rodzinom w sytuacjach kryzysowych – Upowszechnianie informacji o możliwości podjęcia kursów z projektów unijnych – Upowszechnianie informacji na temat pracy asystenta rodziny – Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych – Rozwój oferty społeczno - kulturowej skierowanej do dzieci i młodzieży – Możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników socjalnych – Spotkania dla rodzin zastępczych w PCPR	– Brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne – Rosnąca ilość rodzin wieloproblemowych – Mała świadomość i gotowość społeczna w zakresie wspierania rodziny – Rozwój patologii społecznych – Osłabienie więzi rodzinnych – Brak współpracy z asystentem rodziny

4. Cel, zadania i realizatorzy zadań

Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT oraz zapoznaniu się z sytuacją społeczną w gminie Niebylec przyjęte zostały działania priorytetowe dla realizowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Niebylec na lata 2019-2021.

Celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest poprawa sytuacji społecznej rodzin, które są zagrożone wykluczeniem społecznym poprzez stworzenie odpowiednich warunków do ich funkcjonowania. Jego głównymi kierunkami działań są:

- diagnoza i monitoring skali potrzeb i problemów rodzin, w efekcie otrzymamy sprecyzowaną wiedzę na temat rodzin wymagających pomocy GOPS,
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin poprzez: przyznawanie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom wymagającym takiego wsparcia, pokrywanie opłat związanych z dożywianiem dzieci w szkole, efektem, czego będzie poprawa bytu rodziny i zapobieganie jej rozpadowi oraz umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej,
- monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci i rodzin wymagających wsparcia, efektem, czego, będzie nauka i przyswojenie wiedzy przez rodziców i dzieci w zakresie działań prozdrowotnych,
- podejmowanie działań w celu pozostawienia dzieci w rodzinie biologicznej oraz przywrócenia dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej rodzicom biologicznym,
- zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego: psychologów, logopedów, prawników, co wpłynęłoby na podniesienie umiejętności wypełniania ról rodzicielskich i poprawę zdolności wychowawczych rodziców, zwiększenie możliwości rozwoju dzieci i młodzieży.
- podejmowanie działań interdyscyplinarnych mających na celu zapobieganie sytuacjom kryzysowym oraz rozwiązywanie już istniejących w rodzinach dotkniętych przemocą, alkoholizmem poprzez tworzenie i realizację programów profilaktycznych w zakresie zapobiegania niekorzystnym zjawiskom społecznym.

Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin z Gminy Niebylec. Wspieranie rodzin będzie miało charakter profilaktyczny, a rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości

samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami przy wykorzystaniu własnych umiejętności. Wsparcie instytucjonalne będzie zapewnione w sytuacji, gdy rodzina będzie musiała zmierzyć się z problemami, których nie jest w stanie samodzielnie rozwiązać. Zadania wynikające z powyższego Programu realizowane będą zgodnie z zasadą pomocniczości i z uwzględnieniem podmiotowości dzieci i rodziny. Realizatorem Programu są: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Niebylcu, parafie, placówki oświatowe, Gminny Ośrodek Kultury w Niebylcu, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, Punkt Konsultacyjny, przychodnie rodzinne.

Tabela 9. Zadania i sposób realizacji poszczególnych celów

Cel	Kierunki działań	Wskaźniki	Realizatorzy i partnerzy	Okres realizacji
diagnoza i monitoring skali potrzeb i problemów rodzin	• systematyczne monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych kryzysem oraz rodzin z problemami opiekuńczo wychowawczymi przez pracowników socjalnych, dzielnicowych, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych zawodów pracujących z rodziną • zapewnienie wsparcia asystenta rodziny	• liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z podziałem na przyczyny przyznawania pomocy • liczba rodzin korzystających z pomocy asystenta rodziny	• Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej • Placówki Oświatowe • Policja • Kuratorzy sądowi • Placówki Ochrony Zdrowia • Gminny Ośrodek Kultury • kościoły, związki wyznaniowe	2019-2021
zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin	• przyznawanie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom wymagającym takiego wsparcia • dożywianie dzieci w szkołach i przedszkolach	• liczba osób i rodzin korzystających z poszczególnych form pomocy • liczba osób objętych dożywianiem	• Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej • Szkoły, Przedszkola	2019-2021

	• podejmowanie działań na rzecz rodzin wielodzietnych- wydawanie Kart Dużej Rodziny	• liczba osób, którym wydano Kartę Dużej Rodziny	•	
podejmowanie działań w celu pozostawienia dzieci w rodzinie biologicznej oraz przywrócenia dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej rodzicom biologicznym	• wsparcie asystenta rodziny dla rodzin z problemami opiekuńczo wychowawczymi oraz rodzin biologicznych, którym odebrano dzieci • monitoring sytuacji rodzinnej w rodzinach dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	• liczba rodzin korzystających z pomocy asystenta rodziny z przyczyn niewypełniania funkcji opiekuńczo wychowawczych • liczba rodzin biologicznych, z których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej	• Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej • PCPR	2019-2021
zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego	• zapewnienie rodzinom dostępu do pomocy pedagogicznej, psychologicznej, prawnej, medycznej	• liczba osób korzystających z Punktu Konsultacyjnego • liczba osób korzystających z bezpłatnej pomocy prawnej	• Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej • Urząd Gminy • Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • Placówki Ochrony Zdrowia	2019-2021
podejmowanie działań interdyscyplinarnych mających na celu zapobieganie sytuacjom kryzysowym oraz rozwiązywanie już istniejących problemów	• Stała współpraca z kuratorami sądowymi, funkcjonariuszami policji, pracownikami placówek oświatowych i ochrony zdrowia oraz przedstawicielami innych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny • Organizowanie spotkań informacyjnych służących doskonaleniu systemu współpracy pomiędzy Ośrodkiem	• Liczba powołanych grup roboczych i Zespołu Interdyscyplinarnego • Liczba spotkań pracowników GOPS z przedstawicielami innych instytucji • Liczba dzieci umieszczonych interwencyjnie w pieczy zastępczej • Liczba założonych Niebieskich Kart • Liczba osób	• Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej • Policja • Placówki Oświatowe • Kuratorzy sądowi • Placówki Ochrony Zdrowia • Domy Dziecka • Ośrodek Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych	2019-2021

	Pomocy Społecznej i innymi instytucjami • Podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci • Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie • Monitoring rodzin zagrożonych uzależnieniami, motywowanie i kierowanie na terapię	korzystających z Punktu Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przepięstwem • Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe	ych Przepięstwem • PCPR • Gminna Komisja Rozwiãzywania Problemów Alkoholowych	
--	--	--	--	--

5. Źródła finansowania Projektu

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019 -2021 odbywać się będzie ze środków budżetu Gminy Niebylec, dotacji a także środków pozabudżetowych, pozyskanych z innych źródeł.

6. Monitoring i ewaluacja Programu

W ramach ewaluacji Programu prowadzony będzie monitoring. Głównymi obszarami monitorowania będą:

- badanie ilości rodzin wymagających pomocy społecznej,
- badanie poziomu zaangażowania instytucji w realizację Programu,
- badanie stopnia zadowolenia rodzin z oferowanej pomocy,
- zebranie informacji, które dostarczą podstaw do planowania działań profilaktycznych na kolejne lata.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Wójt Gminy Niebylec w terminie do 31 marca każdego roku składa Radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadania. Rada gminy biorąc pod uwagę potrzeby ujęte w sprawozdaniu uchwala gminne programy wspierania rodziny.

Zakończenie

Głównym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Niebylec jest zapewnienie odpowiednich warunków poprawy jakości życia dla rodzin zamieszkujących obszar Gminy Niebylec, a zwłaszcza dla dzieci. Wspieranie rodzin będzie polegało w głównej mierze na działalności profilaktycznej, ochronnej a także na stworzeniu możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami. Prawidłowe funkcjonowanie w środowisku jest możliwe tylko i wyłącznie przy osobistym zaangażowaniu rodziny, wykorzystaniu jej naturalnej aktywności, która pobudza do zdobywania nowych umiejętności, w celu zapewnienia jak najlepszych warunków życiowych. Nieodzownym elementem profilaktyki jest nieustannie udzielanie wsparcia rodzinom w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej przez instytucjonalne formy wsparcia czy to w roli asystenta rodziny czy pracownika socjalnego, nauczyciela a także psychologa.

Zapobieganie rozprzestrzenianiu się i pogłębianiu problemów społecznych poprzez współpracę wszystkich podmiotów Gminy pozwoli na uzyskanie większej stabilności i zaradności w wychodzeniu z sytuacji problemowych, także da szansę na lepszą przyszłość i lepszy start w dorosłe życie dzieciom i młodzieży.

Spis tabel

Tabela 1. Osoby bezrobotne w powiecie strzyżowskim oraz Gminie Niebylec w latach 2015- 2017..	5
Tabela 2. Powody przyznania pomocy rodzinom w Gminie Niebylec w latach 2014-2017	6
Tabela 3. Rezultaty działań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Niebylcu w latach 2012 - 2017.....	7
Tabela 4. Liczba założonych Niebieskich Kart oraz powołanych grup roboczych w latach 2012 – 2017.	8
Tabela 5. Rodzaj problemów występujących w rodzinach objętych asystenturą w Gminie Niebylec w latach 2013 – 2018.....	10
Tabela 6. Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej z terenu Gminy Niebylec.	13
Tabela 7. Teoria podziału czynników w analizie SWOT	14
Tabela 8. Analiza SWOT	15
Tabela 9. Zadania i sposób realizacji poszczególnych celów	17

Spis wykresów

Wykres. 1 Problemy występujące w rodzinach objętych asystenturą rodziny w 2018 roku.	11
---	----

Bibliografia

1. S. Kawula, J. Brągiel, A. Janke, Pedagogika rodziny, Obszary i panorama jej problematyki, Toruń, 2009.
2. Z. Tysza, Socjologia rodziny, PWN, Warszawa, 1967
3. Podgórecki, Zagadnienia patologii społecznej, Warszawa 1976, s. 24
4. J. Bradshaw, Zrozumieć rodzinę, Warszawa 1998
5. <http://www.infor.pl/prawo/dziecko-i-prawo/wladza-rodzicielska/695897,Piecza-zastepcza-jako-forma-pomocy-rodzinie.html>